

УДК 373.5.016:796

Дьоміна Ж. Г.

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

У статті розкрито сучасний стан організації профільного навчання у вітчизняних школах, представлено кількісну характеристику розподілу учнів міських та сільських шкіл за напрямками профільного навчання в регіонах України. Наведено аналітико-статистичні дані щодо реалізації профільного навчання фізичної культури українських старшокласників на сучасному етапі розвитку шкільної освіти. Показано, що ефективність реалізації профільного навчання фізичної культури старшокласників передбачає організацію гнучкої системи допрофільної підготовки та професійної орієнтації, забезпечення взаємозв'язку та наступності профільного навчання та професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: навчальний профіль, фізична культура, учні старшої школи, спортивний напрям профільного навчання.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням сьогодення є забезпечення якісної освіти на всіх її етапах та рівнях. Реалізація цього завдання неможлива без повної, об'єктивної й точної інформації про різноманітні параметри стану, динаміки та тенденцій розвитку кожної з її ланок, утому числі й шкільної.

А. Ю. Пашковська наголошує, що система вітчизняної шкільної освіти потребує глибокого аналізу рівня задоволення потреб учнівської молоді в освітніх послугах, раціонального використання освітніх ресурсів, надання науково обґрунтованих статистичних висновків та прийняття на їх основі управлінських рішень [4].

В умовах освітніх новацій актуальними є дослідження сучасного стану профільної середньої освіти в Україні, оскільки вони дозволяють вивчити освітні потреби учнівської молоді, простежити динаміку впровадження навчальних профілів у старшій школі за регіонами України, вивчити стан профілізації сільських шкіл тощо.

На сучасному етапі суспільного розвитку в Україні шкільна молодь характеризується низькими показниками фізичного стану та недостатньою вмотивованістю до відвідування спортивних секцій, що вимагає модернізації вітчизняної системи фізичного виховання [6]. Стабільна потреба вітчизняного ринку праці у висококваліфікованих фахівцях фізичного виховання та спорту обґрунтовує доцільність визначення відокремлених фізичної культури як навчального профілю старшого ступеня шкільної освіти [5]. Актуальність аналітичної оцінки впровадження спеціальної фізкультурної освіти старшокласників зумовлюється недостатністю інформації щодо сучасного стану реалізації профільного навчання фізичної культури в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Об'єктивна необхідність реформування вітчизняної системи фізичного виховання та проблема збереження здоров'я населення країни зумовлюють потребу у підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі фізичної культури і спорту та детермінують соціальне значення профільного навчання фізичної культури старшокласників.

І. М. Войтович (2012 р.) виконано аналіз впровадження та простежено динаміку розвитку профільного навчання за спортивним напрямком в школах України з 2006-2007 по 2010-2011 навчальні роки [2].

У 2011-2012 рр. моніторинговим дослідженням стану реалізації Концепції профільного навчання в старшій школі І. Василяшко та ін. вивчено освітні запити старшокласників, встановлено, що профільне навчання фізичної культури здійснювалося лише у 5,6 % однопрофільних загальноосвітніх навчальних закладів України [1]. При цьому дослідники наголошують на об'єктивній причині низького відсотку впровадження спортивного напрямку профільного навчання – його специфіці, що вимагає створення додаткових матеріально-технічних та навчально-методичних умов, а також достатньої кількості учнів зі спортивними досягненнями або високим рівнем фізичної підготовленості [3].

Аналіз інформаційних джерел свідчить, що вивчення розвитку профільного навчання фізичної культури у школах України здійснюється формально та переважно у вигляді обласних або районних статистичних звітів, що не передбачають ніяких аналітичних досліджень та прийняття управлінських рішень.

Мета дослідження – вивчити сучасний стан розвитку профільного навчання фізичної культури старшокласників у вітчизняних школах.

Завдання дослідження:

1. Дослідити сучасний стан організації профільного навчання у вітчизняних школах.
2. Проаналізувати статистичні дані впровадження профільного навчання фізичної культури українських старшокласників.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останньому варіанті Концепції профільної школи (2013 р.) перелік навчальних профілів не наведений, проте сьогодні в Україні профільне навчання старшокласників здійснюється за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним, філологічним, технологічним, спортивним, художньо-естетичним напрямом, в межах яких визначається профіль навчання.

Офіційні дані МОН України за 2015-2016 навчальний рік дозволяють констатувати, що найбільш популярним є філологічний напрям профільного навчання, його впроваджують 49,2 % українських шкіл; природничо-математичний профіль мають 38,4 % ЗНЗ; шкіл з технологічним напрямом профілізації – 32,4 %; 24,5 % вітчизняних шкіл реалізують суспільно-гуманітарний напрям профільного навчання; профільне навчання фізичної культури здійснюється у 3,5 % ЗНЗ; 1,7 % шкіл здійснюють підготовку за художньо-естетичним напрямом старшого ступеня шкільної освіти (рис. 1).

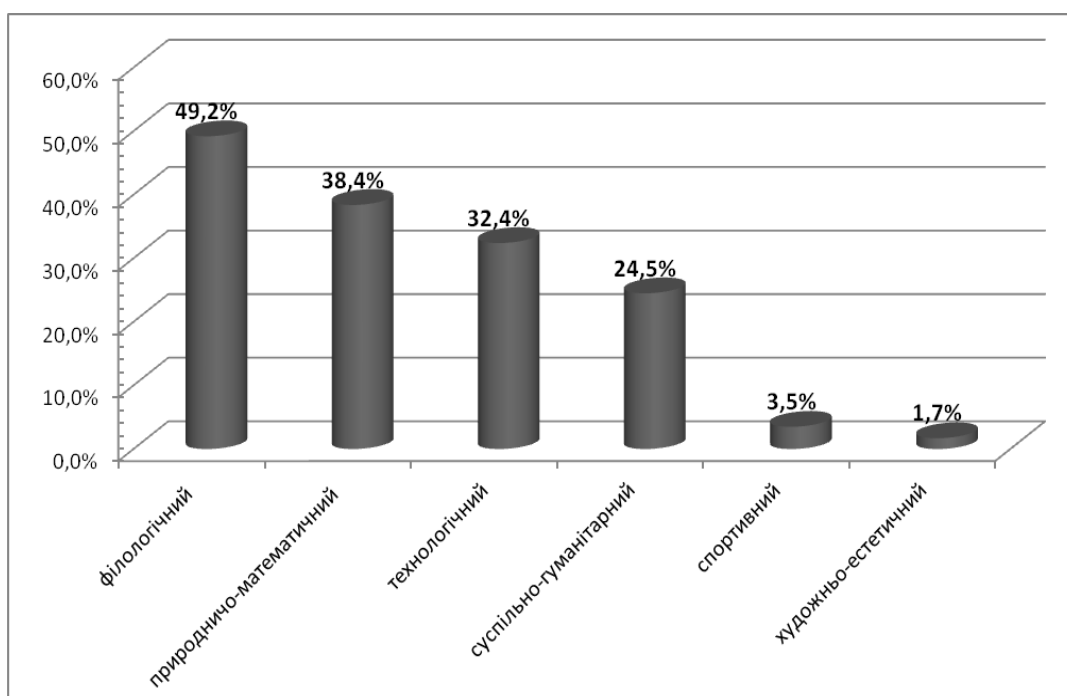

Рис. 1. Характеристика впровадженості профільного навчання старшокласників за напрямом у вітчизняних школах (2015-2016 н.р.)

Аналіз освітніх потреб сучасних старшокласників показав, що найпопулярнішим серед учнівської молоді є філологічний напрям профільного навчання (34,3 %); 25,1 % школярів навчаються за природничо-математичним напрямом; технологічний напрям профільного навчання обрали 20,4 % старшокласників; спортивний напрям профільного навчання охоплює 3,5 % учнів старшої школи, художньо-естетичний напрям налічує близько 1 % школярів (рис. 2).

Аналітична оцінка розвитку спортивного напрямку профільного навчання у сільській місцевості за 2015-2016 н.р. показала, що цей навчальний профіль має однакову популярність серед молоді старшого шкільного віку міста та села. Так, зафіксовано 103 сільські загальноосвітні школи з поглибленим вивченням фізичної культури, що складає 3,4 % від усієї їх кількості в Україні.

Статистика свідчить, що організація профільного навчання фізичної культури старшокласників забезпечується, як правило, однопрофільними школами, що пояснюється специфікою відповідного профілю.

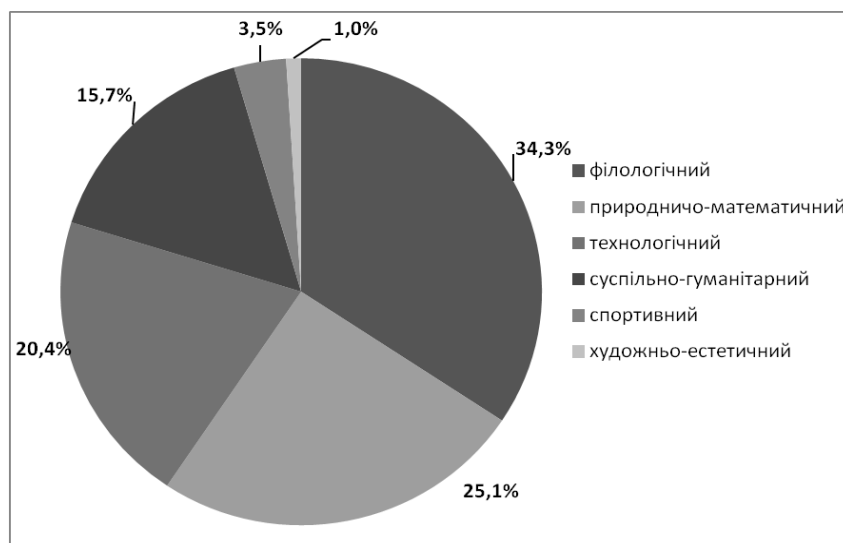

Рис. 2. Розподіл контингенту сучасних старшокласників за напрямками профільного навчання (2015-2016 н.р.)

Узагальнення статистичної інформації показало, що найбільш популярними є такі навчальні профілі спортивного напрямку профілізації старшого ступеня шкільної освіти: спортивні ігри (футбол, баскетбол, волейбол, гандбол) – 53,6 %, плавання – 5,6 %, легка атлетика – 4,2 %, гімнастика художня та спортивна – 2,3 %, боротьба – 2,2 %, туризм – 1,4 % та ін; крім того, зустрічаються спортивні класи з поєднанням різних видів спорту – 13,6 %.

Низький рівень впровадження спортивного профілю навчання порівняно з іншими напрямками профілізації у старшій школі зумовлений специфікою фізичної культури як навчального профілю. Експертним опитуванням встановлено, що основними складнощами впровадження профільного навчання фізичної культури серед учнів старшого шкільного віку є недостатність педагогічних кадрів високої кваліфікації, низький рівень мотивації школярів до здобуття професій вчителя фізичної культури чи тренера з виду спорту, низький статус серед батьків фізичної культури і спорту як майбутнього напрямку професійного навчання дітей, відсутність відповідної матеріально-технічної бази у більшості загальноосвітніх шкіл, недостатній рівень навчально-методичного забезпечення викладання профільних предметів тощо. Крім того, загально низькі показники здоров'я, рухової підготовленості сучасної молоді та недостатня сформованість звички до систематичних занять фізичними вправами суттєво знижують контингент учнів спортивного напрямку профільного навчання.

Висновки. Таким чином, вивчення стану розвитку профільного навчання фізичної культури старшокласників у вітчизняних школах дозволяє говорити про недостатність уваги до організації спортивного напрямку профілізації шкільної освіти. Актуальність впровадження спеціальної фізкультурної освіти в умовах профільного навчання учнів старшого шкільного віку зумовлює необхідність застосування відповідних заходів, а саме:

- формування стійкої потреби до рухової активності та звички до систематичних занять фізичними вправами учнів на всіх етапах шкільної освіти – від початкової до профільної;
- постійної профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю з метою підвищення мотивації до поглибленого вивчення фізичної культури;
- підвищення статусу предмету "Фізична культура" у загальноосвітніх навчальних закладах;
- формування професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації профільного навчання за спортивним напрямом у вищих закладах освіти, а також відповідне підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- розробки навчально-методичного забезпечення профільного навчання фізичної культури старшокласників;
- пошуку можливостей оновлення спортивно-матеріальної бази навчальних закладів, здатної забезпечити реалізацію завдань спортивного профілю;
- систематичного проведення моніторингових досліджень з питань розвитку профільного навчання фізичної культури старшокласників та оцінювання якості його впровадження.

Ефективність реалізації профільного навчання фізичної культури старшокласників передбачає організацію гнучкої системи допрофільної підготовки та професійної орієнтації, залежить від забезпечення взаємозв'язку та наступності профільного навчання та професійної підготовки майбутніх фахівців.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають у впровадженні практичних заходів щодо розвитку спортивного напрямку профілізації шкільної освіти у регіонах України, зокрема розробки концепції профільного навчання фізичної культури учнів старшої школи.

Використані джерела

1. Василяшко І. Профільне навчання у старшій школі: стан і проблеми реалізації / І. Василяшко, М. Коваленко, О. Лозова // Управління освітою. – 2012. – липень. – № 14 (290). – С. 13–16.
2. Войтович І. М. Динаміка впровадження профільного навчання старшокласників за спортивним напрямком в Україні / І. М. Войтович // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 6. – С. 41–46.
3. Дикий О. Актуальні проблеми профільного навчання за спортивним напрямком старшокласників / О. Дикий // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2015. – № 3. – С. 65–69.
4. Пашковська А. Ю. Статистичне вивчення середньої освіти в Україні [Текст] : автореферат дис. ... канд. екон. наук : 08.00.10 / Пашковська Анна Юріївна. – Київ : НАСОіА, 2016. – 20 с.
5. Ротерс Т. Т. Профільне навчання за спортивним напрямком – сучасна модель реформування системи фізичного виховання школярів / Т. Т. Ротерс // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2010. – № 17 (204). – Ч. II. – С. 182–187.
6. Тимошенко О. В. Стан та основні напрями модернізації системи фізичного виховання школярів на сучасному етапі розвитку суспільства / О. В. Тимошенко, Ж. Г. Дьоміна // Фізичне виховання в школі. – 2011. – № 6. – С. 2–5.

Domina Zh. H.

POSITION OF PHYSICAL CULTURE PROFILE EDUCATION FOR SENIOR PUPILS IN THE MODERN SCHOOL

The current status of profile education in the national schools, that presents a quantitative description of the distribution of pupils of urban and rural schools by profiles of specialized education in the regions of Ukraine is revealed in the article. The analytical and statistical data about the state and dynamics of introduction of profile education physical culture of Ukrainian senior pupils is given.

Providing quality education at all stages and levels is impossible without knowledge of full, objective, relevant and accurate information on various aspects of the state, dynamics and trends. Monitoring studies allow analytically identify problematic aspects, positive aspects and shortcomings of the educational process to evaluate its effectiveness, ensuring its optimization. To assess the prospects of development of education in the context of globalization and modernization of the industry is necessary to conduct comprehensive statistical analysis of the conditions and implementation its links.

The objective necessity of reforming the sphere of physical culture and sport and the problem of maintaining the health of the population indicate the social importance of sporting direction profile education of senior pupils due to the need to train highly qualified professionals. However the monitoring studies of specialized schools for sports profile in Ukraine is almost absent.

It is found that in Ukraine the popularity of profile education of physical culture is a quite low. The issue of logistics, teaching and staffing local secondary schools and increasing popularity of physical culture in the society will create conditions for the development of sports directly forming seniors pupils in today's conditions.

Main problems applying professional education of physical culture among senior pupils: lack of teaching staff qualifications, low motivation of pupils to obtain professional teacher of physical culture or sport coach, low status among parents of Physical Culture and Sport as the future direction of professional education of their children, lack of appropriate sports foundation in most schools, scientific and methodological support of teaching profile subjects etc.

So, confirmed the lack of attention to the sporting direction profiling of school education. Proved that the efficiency of physical culture profile education of senior pupils depends on pre profile preparation and vocational guidance, to ensure continuity of the relationship profile education and professional prepaation of future specialists.

Key words: *educational profile, physical culture, senior pupils, sports direction of profile education.*

Стаття надійшла до редакції 01.02.2017 р.